

Spis treści

Od Redakcji	7
Jarosław Ławski, <i>Jan Leończuk – nowoczesny poeta Wschodu</i>	11
Zasady wydania	33
Jan Leończuk. Nota biograficzna	37
DEBIUT POETYCKI: „KONTRASTY” (1970)	41
Czas usycha w tętnicach	42
Koniec	43
Poza Ikarowym lotem	44
RACHUNEK (1973)	45
Feretron pod wezwaniem matki i ojca	46
* * * dopaliła się głowa słońca	47
* * * w księżym ogrodzie	48
Milczenie	49
* * * za pagórkami	50
Ucieczka	51
Misterium	52
Niedługo świt	53
Nie znam swych myśli	54
* * * tu porodzi jabłoń jak matka nasza	55
ŻALNIK (1979)	57
Gorzkie żale	59
* * * pieje we mnie kur tęsknoty	60
* * * samotne noce czarnych ortalionów	61
* * * sowi wór niebem pędzi	62
* * * w kolebce mroczno	65
* * * keli mój płacze	66
* * * listem niosę nad błękitem	67
* * * wrastasz nocą pod powieką	68

*** w ziemię twarzą zanurzoną	70
*** matka w ziemię wrasta	71
*** miedze żałobne	72
Świętowanie	73
Uciecha	74
Niepokój	76
*** i ja idę krok po kroku	77
*** tną się drogi	80
*** za pagórkami na rozdrożu	82
Portret	83
Misterium	85
*** płacz palce rozmienia	86
Kolęda I	87
Kolęda II	88
Niedługo świt	89
Niedługo świt	90
*** przez płuca wolność	91
*** wiersz opadł i nastała pierwsza cisza	92
*** lecą ptaki bielmem strąconym	93
*** wśród słów	94
*** szumi noc	95
*** gdy wrzód narodu pęka	96
*** a do Damaszku kręta droga	97
*** i szły samotne Marie	98
*** ślady na ziemi popękały	99
*** przekłuty dzień	100
Litania	101
Pożegnanie Ojca w małym miasteczku wieczorem	102
Madonna	103
Piosenka	104
*** i wszystko zaraz się uładza	105
*** odchodząc zostawiasz czas	106
W DRODZE DO DAMASZKU (1980)	107
*** gdy płoną nasze głowy Panie	108
*** a może Panie jedno słowo	109

*** Chrystus przystanął	110
*** Wróc Panie do mnie w kalekim wierszu	111
*** a kiedy ciemność zaskoczyła w drodze	112
DUSZNA NOC (1981)	113
Duszna noc	115
*** „Uwaga, uwaga...”	116
*** błędząc w przeleknionej nocy...	117
*** szelest snu...	124
*** nocą wstrząśnięty...	125
*** noc kocem reumatycznym...	127
*** z łupieżem czasu...	129
*** oj dożali dożali...	133
*** Boże wielikij...	134
Listownik	137
*** jeszcze jeden płacz nie zastygł...	138
*** najpierw strach...	139
Tym, którzy umarli nocą z 4 na 5 marca 1977 roku	140
*** mówię do ciebie blizno...	141
*** wielkiego miasta słów...	142
*** jeszcze kłamiesz mój mały...	143
Noc	144
*** śniegiem budzą się drzewa...	145
Do Joli Ługowskiej z wierszem drugim	146
Teresie Cwalinie noc w wiersz wtłoczoną	147
Elżbiecie Drożdżewicz bez dedykacji	148
Grażynie Szymkiewicz-Olszewskiej z wierszem na dobranoc	149
Sokratowi Janowiczowi	150
Antosiewi Rogowskiemu z Narwi	151
Sen	153
I (noc latem przygnieciona)	154
II (w łożnicy sucha noc)	155
III (miewam sny pokaleczone niepokojem)	156
IV (cisza kapie z kranu słowami)	157
V (kiedy śniesz)	158
VI (Boża ewangelia z morałem a przed tym)	159

VII (zakręty słów z bagażem zadyszanych zdań)	160
VIII (żalnik)	161
IX (tylko dom utknął w pamiętaniu)	162
X (nasze treblinka przyjaciół)	163
XI (biletem za 50 groszy do nieba)	164
BIAŁA SUKIENKA (1986)	165
1. (konie rozbiegły się po starych pergaminach)	167
2. (powtarzałeś)	169
3. (boję się mlaskających samców w rozpędzonych autach)	170
4. (złotowłosa mój śnie)	171
5. (wiatr za oknem kręcił karnawałem)	175
6. (odpłynęły rzeki i pogały lata)	176
* * * w wystygłych bramach czekałeś na miłość	177
Aneks	178
ZA HORYZONTEM (1986)	179
W wiersz	181
Z listu	182
Początek i koniec odpustu	183
Czerwiec	184
Jemioła	185
Niedokończone podróże	186
Za groblą	187
Wielki Post	188
Znieruchomienie	189
Dziupła	190
Dom	191
Napis	192
Syn	193
Z pamiętnika	194
Antoś	195
Oczekiwanie	196
Tam	197
Reportaż o Beacie K.	198
Odwiedziny	199

Cud	200
Suplika	201
Poeta	202
Małe miasteczko	203
W Łubnikach	204
Sierpień	205
Za siódmą górą	206
W domu	207
Misterium	208
Sobota I	209
Ojciec	210
Pierwsza łąka	211
Czas za czasem	212
Sztambuch	213
Z listu opóźnionego	214
Ludzie tak mówili	215
Spotkanie liryczne	216
Narodziny wiersza	217
Imieniny	218
Ucieczka	219
Miasto	220
Sobota II	221
Wieczór I	222
Wieczór II	223
Pada deszcz	224
Zima	225
ŻERTWA (1987)	227
Żertwa	229
Ballada	230
Antyfona Ulicy	231
Sen odarty	253
Sen odarty	254
Epilog	262
Epitafium	263

PIEŚNI Z KARNAWAŁU (1991)	273
1. (gdym wypowiem spęczniałą krtań)	274
2. (pieśniom wyrwano tętnice)	275
3. (pieśń zbłądzona w zdziwieniu przystaje)	275
4. (do cholery z muzyką)	276
5. (ściana ślania się pijanym stropem)	277
6. (zapisalem datę splamionej sukmany)	277
7. (tyleż już lat – – –)	278
8. (tyle snów potłuczonych nad ranem)	278
9. (nie ma krwi nie ma królestwa)	279
10. (spojrzał władca zd-radziecki)	280
11. (idą ziemią przegraną)	281
12. (czy to sen w banalnym kazaniu)	282
13. (polowanie na smutne oczy)	283
14. (fotografie spalono)	283
15. (pod ośleplymi oknami)	284
16. (tą drogą idą pielgrzymi by dotknąć czarnego)	285
17. (śmiech dam „z towarzystwa”)	286
18. (o Madonno o ciemnej twarzy)	286
19. (czerw dotyka skrwawionej skóry)	287
20. (Ojczyzno – deptana podkutym butem mojego brata)	287
21. (polej stole biesiadny)	288
22. (w widzie białej mej pani)	289
23. (kiedy płaczę nad sobą)	289
24. (panny w dłonie klaskają)	289
25. (szukam Pana i Cienia)	290
26. (tyle snów podeptanych)	290
27. (czemu milczysz mój bracie)	291
28. (wiatr na polach)	291
29. (posnęły panny nabożnie)	292
30. (a kiedy dokonano mordu)	292
31. (ruszyłem za głosem matki)	293
32. (jeszcze grają upadłe rymy)	293
33. (trąbiły archanioły czarnych)	294
34. (na skrzywionym horyzoncie)	294
35. (o Madonno ze sznytami na twarzy)	294

36. (Ojczyzna moja Ojczyzna)	295
37. (pochylone w nas domy)	295
38. (na górze róże na dole aniołki)	296
39. (w sztambuchu: a nas sen zmorzył dziki a wokoło pierniki)	296
40. (Ojczyzno moja – – –)	297
41. (napisałem trącając serca lukrowane)	297
42. (schnie lebioda wierszy)	297
43. (mole wiersze sztambuchowe płoszą)	298
44. (fotelowe czasy hotelową pianą)	298
45. (a śpiew rwał kłusem polem kwiaty mdlały)	299
46. (szukając języka wyłamano zęby)	300
47. (nazwisko)	300
48. (otworzył władca psiarnię)	301
49. (czemuż wiersze uległy)	301
50. (lalki ucichły)	302
51. (wypchany ptak miał żywe oczy)	302
52. (gazetowe chmury rechoty biesiadne)	302
53. (zbyt wiele bólu – las się zapadł)	303
ZAWOŁAJ RAZ JESZCZE CIEMNYM WIERSZEM (1991)	305
PIEŚNI I DNI. Część pierwsza (wiersze z lat 1975–1980)	307
I (za krtanią śpiewu drzewa płaczą)	308
II (moją chatę wojna rozstrzelała)	309
III (krew brzożami śpiewa jednym tchem)	310
IV (ciemny wiatr w słowa zakołatał)	311
V (sen krwawi przypomnieniem krwawi)	312
VI (dym wiary – jutro klakiera – wewnątrz krew się burzy –)	313
VII (w starych albumach żyją jeszcze święci)	314
VIII (za lasem już drzewa wybiegają kłusem)	315
IX (a kiedy ciemność zaskoczyła w drodze)	316
X (zawołaj ciemnym wierszem)	317
XI (śpiew wspomnień wśród bieli)	318
XII (poplamione niebo)	319
XIII (imię w ciemności gwiazdką z serca)	320
XIV (księżyc trupio się zaśmiał)	321
XV (czerwonym snem zakwitły śniegi)	322

XVI (obudzono miasto tej nocy)	323
XVII (więzienia mego makatki)	324
XVIII (pulsuje niepokój)	325
XIX (zachodźże słońeczko)	326
XX (ciemnością – słyszysz – głosy powalone)	327
XXI (raz jeden jeszcze słowa pozawracać)	328
XXII (pękają lustra)	329
XXIII (zapisz – nad ranem kiedy sen Judasza)	330
XXIV (kiedy powrócę w czarną ziemię)	331
PIEŚNI I DNI. Część druga (wiersze z 1981)	333
* * * ucichły wiersze jak bandaże	334
Z jasełek	335
* * * spłonęło niebo żar w pościeli	336
* * * nie wiem czy patrzysz w ziemię	337
* * * anioły o ciężkich brzuchach	339
* * * wiersze spękane wiatr w komorze	340
* * * zbladła sztandarów wierna chusta	341
Z wierszem do Janka J.	342
Przebacz im Panie	343
Madonno mojej Ojczyzny	345
ZAPISANE. WIERSZE Z LAT 1981–85 (1991)	347
Zapis I	349
Zapis II	350
Zapis III	351
Zapis IV	352
Zapis V	353
Zapis VI	354
Zapis VII	355
Zapis VIII	356
Zapis IX	357
Zapis X	358
Zapis XI	359
Zapis XII	360
Zapis XIII	362
Zapis XIV	364

Zapis XV	365
Zapis XVI	366
Zapis XVII	367
Zapis XVIII	368
Zapis XIX	370
Zapis XX	371
Zapis XXI	372
Zapis XXII	380
BIAŁYSTOK W FOTOGRAFII PIOTRA SAWICKIEGO (1995)	381
* * * Z wiejskim zawstyżeniem	382
* * * Okna ślepy z dnia na dzień, gasła w nich nadzieja	383
* * * Rozbielone zimowym odkryciem	384
* * * ...śnieg opuści dach	385
* * * tylko dom utknął	386
* * * W nocnym pejzażu	387
* * * maleńkie ziarenko goryczy	388
* * * ...i stały tu rzędem furmanki.	389
* * * odchodząc	390
* * * Miasto – litania domów	391
* * * I płoną wieże	392
* * * Ogrody, o których napisano tak wiele.	393
* * * Parkowe kobierce	394
* * * Nawet „białostockie praczki”	395
* * * a kiedy dokonano mordu	396
* * * święty z Asyżu	397
Cmentarze	398
* * * Od strony nieba miasto	399
W DRODZE DO DOMU (1996)	403
* * * kiedy gasną lampy	405
Życiorys	406
Moja mama	407
* * * Ja tylko szukam, Ojcze... ..	410
* * * drzwi jak z alfabetu śmierci	411
* * * historia wytaczająca się na ulice	413

* * * wszystko się zamknęło	416
* * * moje krajobrazy do nieba uniesione	417
* * * została jak w wierszu nadętym	419
* * * odrzucając szczebiotliwe tło makatek	420
* * * tak szybko bledną zdania	422
* * * odlatywałem w ciemnych rymach	423
* * * szlachetny kamień	424
* * * kiedy odcięto pępownię	425
* * * tak blisko	426
* * * uciekają drogi	428
* * * to tylko życie	429
* * * zostawiłeś nas Panie.....	430
Obrazek I	431
Obrazek II	432
* * * jednym oddechem	433
* * * nie uciekaj	434
* * * ugiąłem kolana	435
* * * im bliżej dna	436
* * * każdy dzień	437
* * * córeczko moja	438
* * * moja ikono z pół sytego chleba	439
* * * nie przywoływałem słów ale przyszły	441
* * * chciałbym przyjąć miłość darowaną	444
WIERSZE WYBRANE (1996)	445
Z tłumaczeń (1979–1996)	447
<i>Z arabskiego</i>	
Hatif al-Dżanabi	
Nie ma różnicy	449
Zmiany	450
List do Ojca	451
Pieśni poetów (elegie poetów)	453
<i>Z białoruskiego</i>	
Nadzieja Artymowicz	
* * * czas w tobie przeciąga się przykryty błękitem	455

*** opuścił stare przytulisko	456
*** nitką nerwu	457
*** nocą przyjdzie	458
*** Brat w srebrze dobrego czasu	459
Jerzy Geniusz	
Afryka	460
Na początku było tylko słowo	461
Jan Czykwin	
Elegia białostocka	463
Przepowiednia	464
*** Gdzie zagubiono rzeczy po wielkich ludziach	465
Sokrat Janowicz	
Sny	466
Świt	467
Michał Szachowicz	
Święta noc (fragmenty)	468
Wiktor Szwed	
Porozmawiaj ze mną, mamo	470
Góry, góry	471
Z niemieckiego	
Ralph Remstedt	
Wiersz z poniedziałku – grudniowego przedpołudnia	472
Apokalipsa	474
Rzeczy	475
Pragnienie	476
Z rosyjskiego	
Josif Brodski	
Piąta rocznica (4 czerwca 1977 r.) (fragment)	478
Walery Krasnopolski	
Wyspy Sołowieckie (fragmenty)	480
Sołowieckie schronienie	480
Dwie Dźwiny	481
Klasztor	482

Sołowiecka Golgota	483
Skrucha	484
DOTYKANIE ZIEMI (1997)	485
Traktat o białej kartce papieru	487
Starość	489
* * * jednym oddechem	490
* * * dotknij moich słów	491
* * * ciepło wspomnień	492
* * * styczeń za styczniem	493
* * * mówią że najtrudniej pozostawać w ostatnim zdaniu	494
* * * drzwi	495
* * * księżyc utulony	496
* * * mała gałązka	497
* * * cmentarze wygaszone	498
* * * przykryto tęsknoty kwiatami	499
* * * otwierając oczy	501
Umarli	503
* * * jak ludzkie wędrowanie	505
* * * przewalają się nawałnice wierszy	506
* * * w twarzy	507
Fragment	508
* * * rozpisuję życie rozpogodzonym wierszem	510
* * * gdzieś się zapodziała	511
* * * zapamiętałem dzieciństwo	512
* * * za oknem ta sama ulica	513
* * * zaniemówić	514
* * * oswajam rozpacz	515
* * * czy po drugiej stronie	516
* * * jeszcze w snach powracasz	517
* * * nie dotykaj czasu minionego	518
* * * ucichną kiedyś gazety	519
* * * twarze wypełniające się życiem	520
* * * a wody przetaczają swoje światło	521
* * * wystarczy mały okrusz	522
* * * Mamo	524

Summary	525
Аннотация	527
Анотация	529
Alfabetyczny spis utworów	532
Indeks nazwisk	537